

Козич О.,
студент 2 курсу магістратури, 7 групи,
Інституту прокуратури та кримінальної
юстиції Національного юридичного уні-
верситету імені Ярослава Мудрого

КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ

Ключові слова: протидія злочинності, тероризм, кримінологічні заходи.

Анотація. У тезах автором запропоновано та проаналізовано систему кримінологічних заходів протидії злочинності.

Ключевые слова: противодействие преступности, терроризм, криминологические меры.

Аннотация. В тезисах автором предложена и проанализирована система криминологических мер противодействия преступности.

Keywords: crime prevention, terrorism, criminological measures.

Summary. In theses author proposed and analyzed the system of criminological measures against crime.

У сучасному світі тероризм є найбільш небезпечним і складно прогнозованим явищем. При цьому за останні роки він придбав все більш загрозливих за своїми масштабами і наслідками форми. Б.М. Головкін зазначає, за різних обставин жертвами злочинів можуть стати будь-які особи, незалежно від статі, віку, національ-

ності, соціального становища, рівня доходів, місця проживання. Між тим практика показує неоднаковий рівень уразливості людей перед злочинними посяганнями. Це пов'язано не тільки з соціально-демографічними відмінностями населення, але й з несприятливими середовищними умовами проживання та небезпечною поведінкою за конкретних обставин [2, 162]. Сьогодні в суспільстві відбуваються інтенсивні процеси інформатизації та інтелектуалізації, прискореними темпами формується інформаційне суспільство, особливістю якого є комп'ютеризація всіх сфер людського життя. Останнім часом комп'ютерні технології та комп'ютерні системи використовуються в більшості злочинів як засіб їх вчинення [7, с. 1297].

Постіндустріальна стадія розвитку людства вимагає переосмислення й уточнення багатьох положень кримінологічної теорії, перегляду традиційних підходів до боротьби зі злочинністю. На сучасному етапі кримінологія проходить етап формування нової парадигми, зміни наукового світогляду, генерування ідей та упродовження інновацій [7, 169].

Динаміка злочинності на протязі останніх років характеризується хвилеподібними коливаннями, які чітко показують виражену тенденцію до зростання злочинності на території нашої держави. Висока складність соціальних систем є безумовною ознакою нелінійності законів залежності станів таких систем від певних зовнішніх та внутрішніх факторів [3]. Із розвитком новітніх технологій в інтернеті поширюється різного роду діяльність, особливого розвитку зазнала кіберзлочинність, яка активно процвітає. За сферою злочинних проявів особливе місце посідають злочини у сферах захисту інформації, використання комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку [5, с. 17].

Необхідно відзначити, що зараз тероризм представляє серйозну загрозу громадській та державній безпеці, залишаючись особливо небезпечним злочинном, і вимагає для ефективної боротьби з ним значних фінансових коштів і великих людських зусиль. Тому, питання протидії тероризму, зокрема і кримінологічної, а також розроблення та реалізації ефективної системи відповідних заходів, досить гостро стоять як перед окремими країнами, так і перед усім світом загалом. Цей вид злочинності поряд з такими поняттями як

економічна злочинність, організована злочинність, корупція, легалізація злочинних доходів хоча і з'явилося нещодавно, але міцно увійшло у понятійний апарат кримінологів і практичних працівників. Не так давно злочинам в кіберсфері на національному рівні приділялась незначна увага, вважалось, що кіберзлочинність може представляти реальну загрозу лише в далекому майбутньому, тепер майже ні в кого не виникає сумнівів, що частка кіберзлочинності в структурі злочинності України значно збільшилася [1, 81].

З огляду на це, пропонуємо наступну систему заходів кримінологічної протидії тероризму. Так, соціальне попередження тероризму зачіпає відразу багато сфер життя суспільства і держави, воно попереджає відразу кілька факторів тероризму. Ці дії спрямовані на «поліпшення» суспільства в цілому, тобто на зміну громадської свідомості, в цілях формування у громадян законслухняної поведінки, в тому числі, відмова від участі в терористичній діяльності. Соціальне попередження тероризму пов'язано з діяльністю великих державних організацій, а так само і неурядових організацій національного та міжнародного рівня. Крім того, тут необхідно відзначити і роль засобів масової інформації в даному напрямку протидії, оскільки, ЗМІ відіграють як негативну, так і позитивну роль в механізмі протидії терористичним проявам, впливаючи на рівень суспільної свідомості і правосвідомості.

Разом з тим, варто відмітити, що соціальний рівень попередження тероризму, як і загальнокримінальної злочинності, пов'язаний і з певним виховним впливом на молоде покоління. Тому, тут є необхідність проводити ефективну внутрішню політику в Україні (як, втім, і в інших державах), спрямовану на виховання учнів дитячих садків і шкіл; проведення певних заходів в освітніх організаціях середньої спеціальної і в вищій освіті. Саме ці ресурси, на нашу думку, допоможуть змінити ставлення до тероризму, оскільки зараз він сприймається людьми, як якась абстрактна категорія, яка не може їх торкнутися.

Таким чином, в даному аспекті, потрібно переконати людей в реальності терористичної загрози, пояснити, що будь-яку людину можуть спробувати завербувати для участі в терористичній діяльності та проінформувати, які загрози це несе. Разом з тим, вважаємо, що найважливішою мірою соціального попередження терори-

стичних проявів є реалізація інформаційної протидії поширенню відомостей, які створюють загрозу національній безпеці країни і збереження основ конституційного ладу. Тому існує серйозна необхідність розширення антитерористичної пропаганди в інформаційному просторі.

Наступний рівень впливу на терористичні прояви - це заходи спеціального кримінологічного попередження, які спрямовані в першу чергу на превентивний вплив на детермінанти тероризму. Іншими словами, дані заходи вже більш конкретні і служать для безпосереднього попередження тероризму. Це свого роду внутрішньодержавна політика безпосереднього усунення детермінант тероризму і створення конкретних методик щодо недопущення формування терористичних організацій. До цього рівня можна віднести: розвідувальну діяльність, спрямовану на виявлення потоків зброї і вибухових речовин, призначених для використання в терористичній діяльності; митну діяльність, спрямовану на попередження терористичних дій, тощо [4, с. 103].

Наступний рівень загальної системи профілактики тероризму - індивідуальний. Він включає в себе прийняття заходів по виключенню несприятливого впливу на конкретних осіб; застосування невідкладних заходів щодо попередження та припинення підготовлених злочинів терористичної спрямованості; прийняття всіх можливих заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, які брали участь у терористичній діяльності; виявлення інформації про осіб, зайнятих у терористичній діяльності.

Одним із значущих заходів індивідуальної профілактики, на нашу думку, є створення і постійне поповнення бази даних про осіб, схильних до вчинення тих чи інших злочинів. Така база даних повинна включати в себе: відомості про осіб, які перебувають в несприятливих умовах життя / середовища, які можуть викликати соціальну дезадаптацію з подальшою криміналізацією особистості, зокрема, терористичної спрямованості; відомості про осіб, які вже мають ознаки певної дезадаптації і визначили для себе подальшу стратегію екстремістської/терористичної спрямованості; відомості про осіб, систематично, які здійснюють адміністративні правопорушення; відомості про осіб, психологічно готових до участі в терористичній діяльності; відомості про осіб, що робили

замах на вчинення злочинів терористичної спрямованості; відомості про осіб, які вчинили злочини терористичної спрямованості і можуть допустити рецидив.

Разом з тим, необхідно розуміти, що в сучасних умовах глобалізації безпека окремо взятої держави може бути забезпечена тільки спільними зусиллями світового співтовариства. Тому, на сьогоднішній день необхідність об'єднання зусиль всього світового співтовариства у протидії міжнародному тероризму стала очевидною.

Тож, підсумовуючи варто зазначити, що протидія тероризму повинна передбачати не лише організаційно-адміністративні та спеціальні заходи, а й попереджувальну, профілактичну діяльність, що потребує урегулювання широкого кола проблем (від подолання бідності та забезпечення прав і свобод людини і громадянина до виховання політичної та правової культури).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Поняття і зміст спеціально-кримінологічного запобігання злочинам. *Вісник Кримінологічної асоціації України: збірник наукових праць*. Х.: ХНУВС, 2016. № 2(13). С. 98–107.

2. Головкін Б. М. Як стають жертвами злочинів // Проблеми законності. Вип. 136. 2017. С. 161 – 172. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2017_136_19

3. Robotization of manufacturing process: economic and social problems and legal ways of their solution / O. E. Kostyuchenko, T. V. Kolesnik, Z. V. Bilous, O. V. Tavolzhanskyi // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2019. – Vol. 3, is. 30. – P. 454–462.

4. Таволжанський О. В. Кримінологічні аспекти кіберзлочинності у сучасних умовах / О. В. Таволжанський // The Journal of Eastern European Law = Журнал східноєвропейського права. – 2016. – № 31. – С. 80–86. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/17724/1/Tavolzhanskyi_80-86.pdf

5. Головкін Б. М. Види злочинності // Журнал Східноєвропейського права. 2015. № 18. С. 14-21. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2015/08/golovkin_18.pdf

6. Ovcharenko, Mykola O; Tavolzhanskyi, Oleksii V; Radchenko, Tetiana M; Kulyk, Kateryna D; Smetanina, Nataliia / Combating Illegal Drugs Trafficking Using the Internet by Means of the Profiling Method /Tavolzhanskyi O. V.// V. Journal of Advanced Research in Law and Economics; Craiova Том 11, Изд. 4(50), (Summer 2020): 1296-1304.

7. Головкін Б.М. Теперішнє і майбутнє кримінології // Проблеми законності. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2020. № 149. С. 168- 184. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/200724/205532>